

Asia: VN/28181/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydensuojelulain maksusäännösten muuttamiseksi

Lausunto

Yleiset kommentit muutosehdotukseen

Luvussa 2.1 Lainsäädäntö todetaan, että ”Ilmoituksenvaraisten tai hyväksymistä edellyttävien toimintojen valvonta perustuu viranomaisen tekemään valvontasuunnitelmaan sekä vireille tulleisiin terveyshaittaepäilyihin.”

Valvontaa suoritetaan myös ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ja tarvittaessa kohteeseen toteutetaan tarkastus ilmoituksen perusteella. Tämä tarkastus ei ole säännöllistä valvontaa tai vireille tulleeseen terveyshaittaepäilyyn perustuvaa. Vettä toimittavat laitokset edellyttävät hyväksymismenettelyn tietyssä tapauksessa. Myös hyväksymismenettelyyn liittyy ennakoivalvontaa, kuten tarkastuksia.

Suunnitelmallisen säännöllisen valvonnan ja terveyshaittaepäilyjen lisäksi valvontaa suoritetaan myös annettujen määräysten valvomiseksi.

Asiayhteyteen olisi syytä lisätä muut maksulliset tarkastukset. Täsmennyksillä olisi merkitystä maksupykälien sisällön näkökulmasta.

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Muutosesityksessä terveydensuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusvelvollista toimintaa esitetään muutettavaksi tarkkarajaisemmaksi.

Aluehallintovirasto katsoo, että 13 § ja liitteessä esitetty taulukko muodostavat yhdessä raamin ilmoitusvelvollisuudelle ja valvonnan perusmaksun näkökulmasta tarkkarajaisuus on tarkoituksenmukaista.

Käytännössä tarkkarajaisuuden tulisi olla siten selkeää, että ilmoitusvelvollisuuteen liittyneitä tulkintaongelmia ei nykyiseen verrattuna enää olisi.

Terveydensuojelulain 13 §:n ilmoitusvelvollisuutta ei ole sidottu toiminnan keston. Perusteluihin olisi syytä tarkentaa, että ilmoitusvelvollisuus koskee myös ajallisesti rajattua vastaavaa toimintaa kaikkien ilmoitusvelvollisten osalta, ei pelkästään opetustoimintaa koskien.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen harkintaan jää edelleen mahdollisuus edellyttää ilmoitus tehtäväksi muista toiminnoista, joskin tämän mahdollisuuden käyttäminen tulee olla hyvin rajallista (terveydensuojelulain 13 § 1 momentin 6-kohta). Perusmaksu ei koskisi näitä toimintoja.

Majoitustoiminta

13 §:n 1 momentin 1 kohdassa ilmoitusvelvollinen olisi ”Majoitustoimintaan tarkoitettun tilan käyttöönotto”. Lain perusteluissa olisi syytä täsmentää, että vaikka viittauksesta majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (MaRaL 308/2006) mukaiseen majoitustoimintaan luovuttaisiin, niin majoitustoiminnalla tarkoitettaisiin kuitenkin MaRaL:n 1 §:n määritelmään soveltuvaa toimintaa eli kalustettujen huoneiden tai muiden vastaavien majoitustilojen tarjoamista tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille. Perusteluissa ja liitteessä on lueteltu MaRa laissa esimerkkinä mainittuja toimintatyyppisiä ja niiden nimityksiä (esimerkiksi hotelli).

Olisi syytä arvioida voitaisiinko liitteen luettelossa esitetty ”Kalustettun huoneiston tai loma-asunnon tarjoaminen majoittumiseen” muuttaa kuulumaan ”Kalustettun huoneiston, loma-asunnon tai tilan tarjoaminen majoitukseen”.

Liitteessä mainittu kasarmien majoitustilat poikkeavat toimintana asiakkaille tarjottavasta majoitustoiminnasta. Liitetaulukoon olisi syytä selkeyden vuoksi lisätä myös perusteluissa mainitut aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntolat ja yömajat.

Toisaalta listaa ei saatane kaiken kattavaksi. Käytännössä majoitustoiminta voi olla hyvin moninaista ja uusia toimintamuotoja ja nimityksiä tarjottaville tiloille syntyy edelleen (esimerkiksi vedessä kelluvat/kulkevat kevytrakenteiset majoitustilat).

Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, uimahalli, kylpylä ja maauimala

1 momentin 2 kohdassa uimala muutetaan maauimalaksi. Uimalaa toimintana ei ole määritelty aiemmin (HE 42/94 tai myöhemmin). Maauimalassa voinee olla vesikierrolla rakennettuja altaita tai luonnonranta uima-alueena ja ilmeisesti sisältää aiemmin uimalaksi luokitellut toiminnot. Maauimalaa ei ole nyt esitetyn muutoksen osalta perusteltu tarkemmin.

Esitetyssä muodossaan 1 momentin 2 kohdan mukaan uimahalli, kylpylä ja maauimala olisivat ilmoituksenvaraisia. Liitteen luettelossa (2 kohta) näitä ei ole lueteltu erikseen vastaavasti kuin muut kohteet, vaikka näiden osalta ilmoitus vaaditaan (kyllä) ja valvonnan perusmaksu (kyllä).

Liitteen perusteluissa todetaan, että ”ilmoitusvelvolliseksi ja valvonnan perusmaksuvelvolliseksi toiminnoiksi ehdotetaan säädettäväksi yleisölle avoimet kuntosalit ja sellaiset yleisölle avoimet liikuntatilat, joissa on useampi kuin yksi liikuntaan tarkoitettu tila.” Perustelu on erittäin tulkinnanvarainen, koska liikuntatila voi olla yksi tila, mutta jaettu toiminnallisesti erilaisiin käyttömuotoihin. Perustelutekstistä jää myös kuva, että liikuntaan tarkoitettu yksi tila ei olisi ilmoituksenvarainen. 13 §:ssä todetaan kuitenkin yksiselitteisesti, että yleisölle avoin liikuntatila on ilmoitusvelvollinen.

Liitetaulukossa ei erotella liikuntatiloja sen mukaan, milloin niistä peritään perusmaksu ja milloin ei. Tähän löytyy perusteet vain liitteen perustelutekstistä.

Yleisölle avoin sauna (13 § 1 momentti 2 kohta) on katsottu nykykäytännön mukaan ilmoituksenvaraiseksi, onpa toiminnan pääkäyttömuoto saunatoiminta tai jonkin muun toiminnan yhteydessä oleva sauna, kun käsite yleisölle avoin täyttyy. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ei esitetä tältä osin muutosta.

Jos sauna kuuluu saman toiminnanharjoittajan muun ilmoituksenvaraisen toiminnan kokonaisuuteen (esim. uimahalli ja sen saunatilat), niin saunasta ei ole erikseen tehty ilmoitusta, vaan se on sisältynyt pääkäyttötarkoituksen mukaiseen ilmoitukseen. Näin myös liitteen perustelutekstissä asia todetaan.

Liitteen perustelutekstissä todetaan esimerkkiluettelona, että ”Ilmoitus- ja valvonnan perusmaksuvelvolliseksi toiminnaksi ehdotetaan yleisölle avointa saunaa, joita olisivat esimerkiksi kaikille avoimet pelkästään saunomiseen tarkoitettut tilat sekä saunalautta, talviuimapaikan tai uimarannan sauna.”

Etenkin 13 §:n 1 momentin sanamuoto, liite sekä liitteen perusteluteksti eivät sulje pois muun toiminnan yhteydessä olevan saunan ilmoitusvelvollisuutta, kun kyse on yleisölle avoimesta saunasta.

Esimerkiksi kenen tahansa käyttöön tarjottavan juhlahuoneiston yhteydessä huoneiston käyttäjille tarkoitettu sauna olisi ilmoitusvelvollinen, kun sauna on yleisölle avoin. On syytä arvioida, onko tällainen muun toiminnan (ei muutoin ilmoitusvelvollinen toiminta) yhteydessä oleva ilmoitusvelvollinen sauna perusmaksullinen riskinarviointiin perustuen. Riskiperusteisuutta voitaisiin verrata kauneushoitopalveluihin, joita ei esitetä perusmaksulliseksi riskinarvioinnin perusteella.

Lasten ja nuorten kokoontumistilat, varhaiskasvatus ja opetustoiminta

13 §:n 1 momentin 3 kohdassa lueteltujen eri asteisten koulujen ja oppilaitosten lisäksi todetaan ilmoituksenvaraiseksi opetuksen järjestämispaikan käyttöönotto, jolla perustelujen mukaan tarkoitetaan yleissivistävän, ammatillisen tai korkeakoulutuksen pidon tilapäisiä väistötiloja tai yksittäisiä koulun ulkopuolisia opetukseen tarkoitettuja tiloja. Jos toiminta jatkuu tilapäiseksi tarkoitettussa tilassa yli kolme vuotta, tulisi se tällöin katsoa jo pysyväksi opetustilaksi.

Perustelu tarkentaa nykyistä tulkintaongelmaa tilapäisten tilojen ilmoitusvelvollisuudesta tämän kohdan osalta. On syytä huomioida, että kaikkien muidenkin ilmoituksenvaraisten toimintojen ilmoitusvelvollisuutta ei ole rajattu toiminnan tilapäisluonteisuuteen perustuen, joten peruste koskee kaikkia tiloja ja olisi syytä huomioida 13 §:n perusteluissa.

Aiemmin tulkinnanvaraisuutta on aiheuttanut kohdassa ilmaistu ”kerho”, jota nyt esitetään muotoon ”lasten ja nuorten kokoontumiseen tarkoitettut tilat”. Sanamuoto vastaa sisällöltään sitä, mitä aiemmin kerholla tarkoitettiin. Liitteen perusteluissa on tarkemmin avattu näitä toimintoja.

Lastensuojeluyksiköt

13 § 1 momentin 4 kohdassa mainittu ilmoitusvelvollisuus jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt on avattu esityksen liitteessä, mikä vastaa nykyistä käsitystä ilmoituksenvaraisesta toiminnasta.

Solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja kauneushoitolat

13 § 1 momentin 5 kohtaa muutetaan siten, että ilmoitusvelvollisia olisivat yleisesti ihoa rikkovat toiminnot sekä kauneushoitolat. Näiltä toiminnoilta ei perittäisi perusmaksua minkään toiminnan osalta. Säädöskohtaisessa perustelussa toimintoja on määritelty tarkemmin.

Perustelussa ihoa rikkovan toiminnan kohta ”kehon muokkaukset” jää avoimeksi, mitä sillä tarkoitetaan.

Liitteen perusteluissa todetaan, että kauneushoitopalvelut, joihin liittyy infektioriski, kuuluisivat ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Muita kauneushoitolaan liittyviä palveluja valvottaisiin vain terveyshaittaepäilyjen perusteella.

Määritelmä on hyvin tulkinnanvarainen ja avoin sekä ristiriidassa 13 § 1 momentin 5 kohdan kirjaukseen, jonka mukaan ilmoituksenvaraisia ilman mitään rajausta on kauneushoitolan käyttöönotto. Asia ilmaistaan näin myös liitetaulukossa, jossa ei ole eritelty toiminnan eri muotoja.

Muutos ei laajenna nykyisestä ilmoituksenvaraisuutta kyseisten toimintojen osalta. Esimerkiksi tatuointi-, kuppaus- ja lävistystoiminta on katsottu ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi, joista tatuointiliike mainitaan voimassa olevassa 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Kauneushoitotoimintaan liittyen esitetään liitteen perusteluissa täsmennystä, joka selkeyttää ilmoituksenvaraisuutta tietyissä tapauksissa.

Liitetaulukon mukaan kohdan toimintoihin ei kohdentuisi valvonnan perusmaksua.

Talousvettä toimittavat laitokset

Terveystalolain 18 ja 18 a §:t määrittävät hyväksyttävät ja ilmoitettavat (13 §:n mukainen ilmoitus) vettä toimittavat laitokset ja toimijat. Nämä on eritelty liitetaulukossa.

Liitetaulukossa ei mainita kuitenkaan 18 a §:n mukaan ilmoituksenvaraisena toiminnanharjoittaja, joka ottaa talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa. Tämä ilmoituksenvarainen toiminta on ilmeisesti pienimuotoisempaa ja siten ei valvonnan perusmaksun piiriin kuuluvaa.

Kaikki vettä toimittavat laitokset koosta riippumatta toteuttavat riskinarvioinnin, johon perustuu kyseisen laitoksen viranomaisvalvonta ja omavalvonta. Terveystaloviranomainen on mukana riskinarviointiprosesseissa sekä valvontatutkimusohjelmien laadinnassa ja valvonnassa, mikä puoltaa

valvonnan perusmaksua kaikille. On kuitenkin syytä huomioida, että kysymyksessä on hyvin laaja kirjo eri kokoisia ja vaativuustason laitoksia.

50 § Valvonnan perusmaksu

Voimassa oleva terveydensuojelulain 50 § esitetään muutettavaksi kokonaan. Pykälän nimike 'Maksut' korvattaisiin muutetun pykälän sisältöä vastaavalla nimikkeellä 'Valvonnan perusmaksu'.

11 luku kuuluu voimassa olevassa laissa "Tutkimuslaboratoriot ja maksut".

Perusmaksu peritään muutosesityksen liitteen mukaisesti. Liitteen yksityiskohtaisempi ilmaisutapa selkiyttäneen perusmaksun perimistä eri toimijoilta ja mitkä toiminnot jäivät perustelujen mukaisesti perusmaksun ulkopuolelle.

50 a § Terveydensuojeluvalvonnasta perittävät muut maksut

Pykälässä esitetään kunnan hyväksymään taksaan perustuvat muut maksut. Pykälä vastaisi pääosiltaan voimassa olevan 50 §:n sisältöä. Maksujen esittäminen luettelona selkeyttää pykälän sisältöä aiempaan verrattuna. Viittaukset maksun perusteena oleviin pykäliin ei kaikkien kohtien osalta käy ilmi.

Pykälän 1 momentin kohdassa 1 ei enää viitattaisi voimassa olevan lain mukaisesti 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan, joten muutoksen myötä kaikki terveydensuojeluviranomaisen tekemät tarkastukset kohdassa esitettyihin kohteisiin olisivat pykälässä esitetyn sanamuodon mukaan maksullisia.

Säädöskohtaisessa perustelussa kuitenkin todetaan, että 1 kohdassa kysymys olisi suunnitelmallisista tarkastuksista, näytteenotosta ja tutkimuksista. Pykälän sisältö on siten ristiriidassa pykälän perustelujen kanssa.

Tarkastukset ovat yleensä tarpeen valvontakohteisiin suunnitelmallisen valvonnan lisäksi viranomaisessa vireille tulleen valvontakohtetta koskevan terveyshaittaepäilyn perusteella tai

muutoin valvontaprosessiin liittyvien asioiden varmistamiseksi. Uudistus tässä muodossaan selkeyttäisi maksujen perimistä myös tilanteissa, joissa suunnitelmallisen valvonnan tarkastus johtaa muihin tarkastuksiin, kun kohteessa joudutaan esimerkiksi varmistamaan terveyshaitan selvittämiseksi tai poistamiseksi toteutettuja toimenpiteitä.

Suunnitelmalliseen valvontaan liittyväksi näytteenotoksi ja tutkimiseksi on aluehallintoviraston käsityksen mukaan tulkittu kuuluvan kunnan valvontasuunnitelmaan kirjatut valvontahankkeet ja niihin liittyvät näytteenotot ja tutkimukset. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan esitetyssä muodossaan 1 kohta tarkoittaisi, että mikä tahansa viranomaisen näytteenotto valvontakohteisiin olisi maksullinen.

Terveydensuojelulaissa on erikseen omina pykälinä määritetty talous- ja uimaveden viranomaisvalvonta (20 § ja 29 §). Esitetyssä 50 a §:ssä ei näiden lakisääteisten viranomaisvalvontojen maksullisuudesta ole mainintaa voimassa olevan lain mukaisesti.

1 momentin 1 kohdassa olisi syytä olla viittaukset kyseisiin pykäliin, mikäli näytteenotolla ja tutkimuksilla näitäkin pykälää tarkoitetaan. Selkeyden vuoksi 1 kohta voitaisiin jakaa kahteen osaan (ilmoituksen ja hakemuksen käsittelyyn liittyvä oma kohta sekä säännölliseen ja muuhun valvontaan liittyvä kohta).

Vastaavasti 3 kohtaan olisi syytä lisätä viittaus 20 §:ään talousvesivalvonnan osalta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan selkiyttämiseksi aluehallintovirasto esittää, että asuntoon liittyvät asiat siirrettäisiin pykälässä omaksi kohdakseen ja muut oleskelutilat omaksi kohdakseen. Asumisterveysasiat ovat erityyppisiä kuin muiden oleskelutilojen valvonta. Oleskelutilaan liittyvä valvonta jakautuu lisäksi valvonnallisesti kahteen osaan; terveydensuojelun valvontakohteisiin (ilmoituksenvaraiset toiminnot) ja yleisen terveydensuojeluvalvonnan perusteella tiloihin, joissa oleskelee asiakkaita pidempiä aikoja ja joista on saatettu terveyshaittaepäily vireille terveydensuojeluviranomaisessa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan 42 §:n viittaus on syytä tarkentaa sen koskevan terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) 42 §:ää.

50 b § Maksujen perintä ilman tuomiota tai päätöstä sekä viivästyskorke

Muutosesitykseen ei kommentoitavaa.

50 c § Valvonnan perusmaksun oikaisu

Muutosesitykseen ei kommentoitavaa.

56 § Muutoksenhaku

Pykälän 4 momentin mukaan lain 51 ja 52 §:ssä tarkoitettuja (kieltoja ja määräyksiä) voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Aluehallintovirasto toteaa, että terveydensuojelulain 27 §:n 3 momentin kieltö tai rajoitus on rinnastettavissa 51 §:n mukaiseen kieltöön tai määräykseen.

27 §:n 3 momentin mukaan, jos asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveyshaitta on ilmeinen ja aiheuttaa välitöntä vaaraa, eikä muut terveydensuojelulain mukaiset toimet ole riittäviä, voi terveydensuojeluviranomainen kieltää tai rajoittaa asunnon tai muun oleskelutilan käyttöä. Ilmeisen ja välittömän terveyshaitan kyseessä ollen olisi syytä olla mahdollista panna täytäntöön velvoite valituksesta huolimatta.

LIITE

Liitteessä luetellut toiminnot on osittain lueteltu yksityiskohtaisesti, kuten esim. solariumtoiminta tai uimahalli. Osassa käytetään yleiskäsitettä, kuten ihoa rikkova toiminta tai kauneudenhoitolat. Taulukon saattaminen kaikilta osin yhteismitalliseksi ei liene mahdollista, joten perustelutekstin selkeys ja informatiivisuus korostuvat. Lisäksi liitteen kohtien ilmaisut eivät saa olla ristiriidassa 13 §:ssä ilmoitusvelvolliseksi esitettyjen toimintojen kanssa.

Halonen Aila